

HÜVİYET-İ MİLLİYE (ÇEVİRİMYAZI: MEHMET KANAR)

Ferid KAM

Özet: Bir milletin millî kimliği, her türlü dış etkenin etkisinden bağımsız değildir. Her kabilenin uygarlık parçaları, kendi ulusal kimliğine özgü özgün biçimlerdir. Bu anlamda milletlerin şahsiyetleri birdenbire ortaya çıkan bir şey değildir. Tüm bunlardan hareketle, bu çalışmada, ulusal kimlik ele alınacaktır.

Anahtar Sözcükler: Ulusal Kimlik, Medeniyet, Ulus.

NATIONALIST IDENTITY

Ferid KAM

Abstract: The national identity of a nation is not independent of the influence of all kinds of external factors. Civilization pieces of each tribe are distinctive forms that are unique to their national identity. In this sense, the personalities of nations are not something that comes into being suddenly. Starting from all this, in this study, national identity will be discussed.

Keywords: National Identity, Civilization, Nation.

HÜVİYET-İ MİLLİYE

FERİD

Ferid Kam

[Sebülüşad 27 Cemaziyelâhir 1330 / 31 Mayıs 1328 / 13
Haziran 1912, cilt 1-8, aded: 15-197]

Bir milletin hüviyeti yani asl-ı sabiti her türlü müessirat-ı hariciyenin [*dış etkenlerin*] tesirinden azade bir mahiyet-i müstakille [*bağımsız mahiyet*] olmayıp an'anat, âdât, mutekidat [*itikatlar*] vesaire gibi bir takım müessirat-ı kaviyyenin [*güçlü etkenlerin*] hülasa-yı mütemessilesidir [*temsîl edilen özüdür*]. Bu hakikat bütün erbab-ı ukûlun [*akıl sahiplerinin*] kabul ettikleri bir düstur-i kat'îdir [*kesin prensiptir*].

Her kavmin âsâr-ı medeniyesi [*uygarlık eserleri*] hüviyet-i milliyesine [*ulusal kimliğine*] has olan istidad-ı kamilin suver ve eşkâl-i barizesidir [*belirgin şekilleridir*]. Nevileri, mahiyetleri ne olursa olsun, akvam-ı muhtelife [*çeşitli kavimler*] tarafından vücuda getirilen eserlerin kâffesi [*tümü*] onların şahsiyetlerine has olan bir damgayı haizdir.

Mesela herhangi bir sanatın üslubundaki hususiyet-i barize onu vücuda getiren kavmin şahsiyetini o eserin aheng-i umumisinde – fakat eserin mahiyetine mütemessil bir surette [*mahiyetini gösterecek biçimde*]– tecelli eder. Bu şahsiyeti görmek hususunda melekesi olan bir göz nazra-yı ûlâda [*ilk bakışta*] onu temyiz eder; eserde kavmin sima-yı umumi ve hususisini, daha doğrusu ruhunun, zevkinin bitarîki't-tenâsuh [*tenasuh yoluyla*] o esere intikalini, onda tecellisini görür. Mesela Mısır'ın Ehramında [*piramitlerinde*], kavâim-i musavveresinde [*hiyerogliflerinde*], Romalılarla Yunanlıların, Asurîlerle Keldanîlerin âsâr-ı metrûke ve mebâni-yi müşeyyedelerinde [*bıraktığı eserlerde ve sağlam yapılarda*], o milletlerin sima-yı umumi ve hususilerinin vasf-ı müştereki [*ortak özelliği*] olan heyula-yı hası [*özel yapıyı*] görmek mümkündür.

Milletlerin şahsiyetlerini âni olarak hasıl olmuş bir şey değildir. Bu şahsiyet edvâr-ı mâziye [*geçmiş asırlar*] tezgâhlarından çıkan, halefen an selefın [*kuşaktan kuşağa*] intikal eden bir miras-ı umumdur. O şahsiyet daima o devir-lere has olan ahval ve etvarı [*halleri ve tavırları*] birlikte getirir. Bu da bir kavmin hasâis-i eslâfa tevarüsünü intac eder [*ataların özelliklerini miras almalarını gerektirir*]. Hasâis-i eslâfa tevârüsün en kavî [*güçlü*] bir müessir olduğundan kinaye olmak üzere “Diriler ölülerin tercümanıdır” denilmiştir. Benim fikrime kalırsa, diriler ölülerin birer mezar-ı seyyarıdır [*gezgin mezarıdır*] demek daha muvafık [*uygun*] olur.

Akvam üzerinde hükm-i anıfını [*inatçı hükmünü*] icradan hâli kalmayan [*yürütmekten uzak olmayan*] bu müessirat-ı kaviye ve müteselsilenin [*güçlü ve zincirleme etkenlerin*] hükümden iskatına [*hükümsüz bırakılmasına*] kalkışmak muhâli imkâna takrib [*imkansız mümkünle yaklaştırmak*] ile uğraşmaktan başka bir şey değildir ki neticesi hızlâna müeddidir [*aciz kalmakla sonuçlanır*]. Zira enfüsî [*subjektif*] olsun, âfaki olsun hadisatı yekdiğerine rabteden [*olayları birbirine bağlayan*] silsile-yi müessirat onun fekkine [*ayrılmasına*] kıyam suretiyle vukubulan isyanı şiddetle tedmir eder [*dumura uğrattır*].

Elyevm [*günüümüzde*] bütün milletlerin, kuvvetine serfurû etmeye [*baş eğmeye*] mecbur oldukları bu müessirata karşı bizim de baş eğmekliğimiz zaruridir. Hal böyle iken bu müessiratın def'aten [*bir defada*] izalesi [*giderilmesi*] mümkün olduğuna kâil olmak [*inanmak*] biraz değil, gereği gibi safderunluktan, daha doğrusu şu'ün-i âleme [*alemdaki işlere*] vukufsuzluktan başka bir şeyle tefsir olunamaz. Çünkü onlar pek kuvvetli, pek dehşetli bir takım âmillerdir. Bu avamilin [*amillerin*] istihkarı [*küçümsenmesi*] hüviyet-i milliyenin hüviyât-ı saire [*diğer kimlikler*] tarafından ifna [*yok edilmesi*] ve temsiliyle neticelenir. Bir milletin, hüviyet-i milliyesinin milel-i sairenin [*diğer milletlerin*] hüviyatında temsil edilmesine razı olacak kadar eser-i semahat [*hoşgörü*] göstermesi en kısa bir tabir ile intihar demektir. Bu intihara yanaşmayan, hüviyet-i milliyesinin tatarruk-i halelden muhafazası [*bozulmaya karşı korunması*] şartıyla tekamüle yol açmak isteyen bir kavim o hüviyetin anâsır-ı mükevvene ve müşekkelesi [*oluşup biçimlenmiş unsurları*] demek olan yukarıki müessiratı hiçbir zaman nazar-ı dikkatten dūr [*uzak*] tutmaz; onların muhafazasını akdem-i vecâib, ehemmi-ve zaif addeder [*vecibelerin önceliklisi, görevlerin en önemlisi sayar*].

Zira bir milletin kendi hüviyetini hüviyât-ı sairede ifnâya rıza göstermesi hüner değil, hamakattır [*ahmaklıktır*]. Hüner hüviyât-ı sairenin feyizli filizlerini kendi şecere-yi hüviyetine [*kimlik ağacına*] aşilayarak onun semeratını [*meyvelerini*] iktitaf etmektir [*toplamaktır*]. Bu dakikayı [*inceliği*] üss-i hareket ittihaz eden [*hareket noktası yapan*] basiretkâr bir millet kendi asl-ı sabitini bir takım furû-i sabite [*sabit olan yan hususlar*] tezyin etmiş [*süslemiş*], kemale erişirmiş olur. Şahsın sıfat-ı galibesi [*baskın özelliği*] ondaki sair sıfatlara hakim olduğu gibi, bir milletin hüviyeti de istiklalini muhafaza nokta-yı nazarından adeta hüviyât-ı saireye hakim olmalı, hakim olmaya çalışmalıdır. Çünkü cihan âkil ve me'kûldan [*yyiyenden ve yenilenden*] ibarettir. Aks-i kaziye [*problemin tersi*] hüviyet-i milliyenin başka hüviyetler tarafından bel' [*yutulması*] ve temsil edilmesini intac eder. Bir kavim ki kendisini muhafazayı hüviyet [*kimliği koruma*] kaydından vâreste [*kurtulmuş*] görür, artık onun için tarîk-i terakkîde [*ilerleme yolunda*] mücahedat-ı hususiyeye [*özel çabalara*] mahal yoktur. Çünkü o mevcudiyet-i müstakillesini [*bağımsız varlığını*] fedaya razı olmuş, kendisini bir gıda gibi başkalarının dide-yi iştihâsına [*iştahlılık gözlerine*] arzetmiş demektir. Onun için yapacak bir şey varsa, o da gözünün kestirdiği bir hüviyet-i hakimeye teslim-i nefis etmekten [*teslim olmaktan*] ibarettir.

Zira kasîrülhimme [*kısa himmetli*] olan, kendi hüviyetinin istiklaliyle izmihlali beyninde [*bağımsızlığı ile yok oluşu arasında*] bir fark görece kadar nazar-ı nâfize [*nüfuz edici bakış*], izzet-i nefse malik olmayan bir millet için en salim tarîk [*sağlıklı yol*] budur.

İzzet-i nefsi bu mezellete [*düşkünlüğe*] razı olmayan bir millet, hüviyetinin anâsır-ı müşekkelesi [*biçimlenmiş unsurları*] olan avâmilin mizacını kollamaktan, bu suretle tekamülüne bir şekl-i istiklal vermekten gafil olmaz. O, Şarkın büsbütün Garb, Garbın da tamamıyla Şark olamayacağını, Şarka mahsus olan bir şeyin Garbda müstaid [*istidatlı*] olduğu kemali bulamayacağını, mesela aktâr-ı kutbiyede [*Kutup bölgelerinde*] hurma ağacının yaşayamayacağını bilir; bununla beraber Şarkın da kendisine has bir nehc-i tekamülü [*evrimleşme yolu*] olduğunu asla unutmaz. Daima o yoldan gidip Garbın gıda-yı medeniyeti Şarkın şerait-i hayatiyesine [*yaşam koşullarına*] göre tadil ve temsil eder.

Şu umumi sözlerden hususi bir netice çıkarmak lazım gelirse, o da bizim daima âdâtımıza [*âdetlerimize*], an'anâtımıza [*geleneklerimize*], mu'tekidatımıza sadık kalmaklığımızı tavsiyeden ibarettir. Zira bunlar bina-yı mevcudiyetimizin birer taşı mesabesinde. Onlardan birini çekip çıkarmak o binaya bir rahne [*gedik*] açmak demektir. Vakıa onun yerine başka bir taş koymak mümkündür. Fakat bu suretle devam edilecek olursa, ortada bir bina kalır, fakat kalan bina her halde bizim bina-yı mevcudiyetimiz [*varlık binamız*] değildir.

Bu mütalaayı şahıs itibarıyla da tekrar edelim. Mesela bugün bir Müslüman, bir Osmanlı maddi manevi kâffe-yi mahsusat-ı hayatını [*hayatının tüm özelliklerini*] bir Avrupalının tarz-ı hayatına benzetecek olursa, acaba Müslüman ve Osmanlı olarak temeddün mü etmiş [*uygarlaşmış mı*] olur? Yoksa Avrupa'ya bir Avrupalı daha kazandırmış mı olur? Her Osmanlı mahsusat-ı milliyesinin kâffesini Avrupalıların mahsusat-ı milliyeleriyle mübadeleye kıyam edecek [*kalkışacak*] olursa, ortada bir millet kalır ki o da her halde Osmanlı milleti değildir.

Bu suretle hareketin neticesi de mevzu-i bahsimiz olan hüviyet-i milliyenin muhafaza-yı istiklali [*bağımsızlığının korunması*] değil, tesrî-i izmihlâli [*yok oluşunun hızlandırılması*] demektir. Eğer biz bugün her türlü mahsûsat-ı milliyemizden tecerrüdle [*soyutlanarak*] büsbütün avrupalılaştık olursak, emin olalım ki Frenklerin en aşağı bir tabakasını teşkil ederiz. Çünkü Şark mahsulüyüz; büsbütün Garbı temsil edemeyiz. Fena bir mukallid [*taklitçi*] derekesinde kalıp fenâya [*yok olmaya*] mahkûm oluruz.

Hüviyet-i milliyemizi muhafaza şartıyla tarîk-i tekamülde devam edebilmeliğimiz için metin akılların, doğru fikirlerin yolumuzu tenvir [*aydınlatması*], bizi irşad etmesine muhtacız. Yoksa son mevki [*durağı*] – velev ki Avrupa medeniyet-i şa'şâ'abârı [*gösterişli uygarlığı*] olsun – her şeyin zevahirinden [*dış görünüşünden*] ibaret olan, ondan öteye geçemeyen ukûl-i heyûlâniye [*maddeci akıllar*] her zaman bize serabı âb [*sü*] gösterecek ve hiçbir vakit bizi vadi-yi selamete [*esenlik vadisine*] götürmeyecektir.

“Men yemşî ma’ a’l-gurâb seyerci’ ile’l-harâb” [*Kılavuzu karga olanın burnu boktan kurtulmaz.*]

Eğer biz hüviyet-i milliyemizin hüviyât-ı saire tarafından iltikamını [*lokma edilmesini*] arzu etmiyorsak, onun namına bir damga yaptırıp bize mahsus olan şeylerin kâffesini onunla damgalamalıyız. Yoksa milliyetimizle onun mahsusatını istihkara [*küçümsemeye*] yeltenmek gibi çıkmaz bir yola sapacak olursak, akıbetimiz pek vahim, pek muzlim [*karanlık*] olur. Hakikaten memleketimizde öyle garip adamlar görülüyor ki istihšana [*beğenilmeye*] şâyan olan birçok mahsusatımızı hiçbir fikre, hiçbir muhakemeye müstenid olmaksızın [*dayanmaksızın*] istihcân ediyorlar [*knıyorlar*]; onları sırf memleketimize ihtisasından [*özgü olmasından*] dolayı tezyiften [*kötülemekten*] lezzet alıyorlar. Sonra bir Avrupalı onlardan birini istihsan etti mi derhal bunlar da tebdil-i fikir ediyorlar [*düşüncelerini değiştiriyorlar*]. Bahiste yer tutacak bir misal değilse de serdetmeden geçemeyeceğim adi misaller bazı kere pek mühim hakikatlerin tefhimine medâr olur [*anlaşılmasını sağlar*].

Mesela bundan evvel Avrupa’da terbiye görüp vatana avdet edenler [*dönerler*] ezkaza [*tesadüfen*] sofrada yoğurt görecek olsalar, yoğurda bedavet [*ilkellik*] yadigârı bir gıda-yı metruk nazarıyla bakarak hâlâ sofralarda bulundurulmasına taaccüb ederlerdi [*şaşırdırlardı*]. Bilahare yoğurt Avrupalıların takdirine, istihsanına mazhar oldu. Bu suretle bugün en muhteşem sofralarda kendisi için bir mevki temin etti. Evvelce yoğurdu zemmedenler [*kötüleyenler*] Avrupa’nın bu teveccühünden sonra yoğurdun meddahı kesildiler. İdraksizliğin bu derecesine ağlamak mı lazım gelir, gülmek mi, bilemem!

Bu bir misaldir ki çok şeylerde emsaline tesadüf olunur. Bir kavim ki takdirinde, temyizinde muhafaza-yı istiklal melekesinin takririne [*dillendirilmesine*] lüzum görmez, elbette hüviyet-i milliyesine sahip olamaz. Hüviyet-i milliyesine sahip olmayan bir millet de ergeç zevâle [*yok olmaya*] mahkûm olur. Eğer biz bir millet, bir müstakil hüviyet olmak üzere yaşamak istiyorsak, Garbın mümesseli [*kendini batıya benzeten*] değil, mümessili olmalıyız! Garbın kâffe-yi me’serini [*bütün güzelliklerini*] yoluyla iktibas ederek memleketimizi müstaid olduğu terakkiye isâle [*ulaştırmaya*] çalışmalıyız. Fakat Şarklı olduğumuzu da asla hatırdan çıkarmamalıyız. Mahsusat-ı milliyemizi istihcân değil, bilakis istihsan etmeliyiz. Memleketimize “bonjur” dan ziyade amele gömleği [*işçi tulumu*] lazım olduğunu bilmeliyiz; gümrüklerimizden piyanodan ziyade âlât-ı ziraiye ve sınaie [*tarım ve sanayi aletleri*] geçmesini temenni etmeliyiz.

Gustav Löbon bir eserinde diyor ki:

“Devr-i hilkatten [*yaratılış devrinden*] beri birbirini velî eden [*izleyen*] medeniyetler hakkında icra olunan tedkikat gösteriyor ki bu medeniyetler terakkilerinde birkaç düsturun delaletine iktida etmişlerdir [*uymuşlardır*].

Milletlerin tarihleri yalnız medeniyetlerine rehber olan bu düsturlara hasredilmiş olaydı, o tarihler pek muhtasar [*kısa*] olurdu.

Eğer bir medeniyet bir asır zarfında sanayi, ulûm [*bilimler*], edebiyat, felsefe vadilerinde rehber olacak iki üç düstur keşfedecek olursa, o medeniyete pek parlak bir medeniyet nazarıyla bakabiliriz.”

Gustav Löbon’un bu sözü hakikaten pek büyük bir düsturdur. Eslâfımız [*atalarımız*] zamanlarının muktezasına [*gereğine*] göre kabul ettikleri düsturlarla altı asırdan beri hüviyet-i milliyelerini muhafaza etmişler. O vedia-yı mukaddese [*kutsal emanet*] şimdi bizim yed-i emanetimizdedir [*bize emanettir*]. Biz de onun muhafazası şartıyla tarîk-i tekamülde delaletine iktida edecek [*uyacak*], çok değil, iki üç düstura muhtacız.

Bu düsturlar ya vardır ya yoktur. Fakat varsa, onları bize gösterecek, yoksa vaz’edecek [*koyacak*] dâhiyi nerede bulmalı?

[Çevrimyazı ve açıklama: Prof. Dr. M. Kanar]